

Cuvânt de răspuns*

Acad. Victor Voicu

Spitalul Fundeni are o istorie de 65 de ani. Cel care v-a prezentat acest discurs a trăit ultimii 45, fiind deci, nu numai un bun cunoscător al istoriei spitalului, ci și parte din această istorie pentru o mare parte a ei.

În anul 1980 Irinel Popescu devine asistent stagiar la IMF București (actuala Universitate de Medicină și Farmacie „Carol Davila”) în Clinica de chirurgie generală Fundeni, condusă de prof. dr. Dan Setlacec. Era fosta clinică de la Colțea a profesorului Nicolae Hortolomei, transferată integral la Fundeni și din care s-au desprins trei clinici diferite: Chirurgie cardiovasculară, Chirurgie generală și Chirurgie urologică.

Scoala de chirurgie generală de la Fundeni, continuatoarea celei de la Colțea, a fost una foarte serioasă, printre dascăli numărându-se, în afara profesorului Dan Setlacec, și viitorii profesori Mihai Stăncescu și Andrei Popovici.

Între 1980–1990, pe lângă un număr impresionant de intervenții chirurgicale la care a participat sau pe care le-a efectuat personal, Irinel Popescu publică împreună cu maestrul său ori cu alți prestigioși clinicieni din Spitalul Fundeni mai multe articole în revista „Chirurgia”, precum și trei monografii apărute în Editura Medicală. Peste ani Irinel Popescu avea să descrie activitatea și personalitatea maestrului său în lucrarea *Viața și opera profesorului Dan Setlacec* apărută în anul 2020 la Editura Rao, în colaborare cu Editura Academiei.

Între 1990–1995 Irinel Popescu urmează mai multe stagii de pregătire în Occident în clinici de renume în transplantul de ficat, o metodă extrem de complexă și care, după o lungă și dificilă

perioadă de pionierat, devenise unanim acceptată ca metodă terapeutică în 1983, în urma eforturilor lui Thomas Starzl și ale echipei sale de la Universitatea din Pittsburgh.

Irinel Popescu efectuează mai multe stagii de pregătire în Franța (Spitalul Paul Brousse din Paris, clinica condusă de Prof. Henri Bismuth, unul dintre corifeii europeni ai transplantului de ficat) și apoi în Statele Unite, în clinica lui Thomas Starzl de la Pittsburgh, unde lucrează în mod direct cu Andrei Stieber, asistentul de origine română al marelui profesor, și în clinica lui Charlie Miller de la Spitalul Mount Sinai din New York. Se întoarce la Spitalul Fundeni la sfârșitul anului 1994, atunci când la noi în țară singurul tip de transplant care se făcea era transplantul de rinichi de la donator în viață care fusese introdus de către profesorul Eugeniu Proca în același spital Fundeni în anul 1980.

Între anii 1995 și 2000 a participat, împreună cu alți specialiști, la organizarea programului național de transplant, la reglementările legate de diagnosticul morții cerebrale și la primele prelevări multiorgan de la donatorul în moarte cerebrală. Păstrează legătura cu dascălii săi din SUA (Thomas Starzl va vizita de două ori România), reia legăturile cu Henri Bismuth dar stabilește și noi legături cu maeștri europeni ai transplantului hepatic (Bernard Launois, Christoph Broelsch, Massimo Malago).

Primele operații, efectuate între 1997–1999, nu au avut succes. În anul 2000, însă, în lunile aprilie și mai, au fost efectuate, la mică distanță unul de altul, primele două transplanturi hepatice din România la pacienții Gheorghe Penea și

*Cuvânt de răspuns la discursul de recepție susținut de acad. Irinel Popescu (27 februarie 2025, Aula Academiei Române)

Gheorghe Badea. Cei doi vor împlini în acest an 25 de ani de la operație și amândoi sunt într-o stare de sănătate foarte bună; și alți circa 1000 de pacienți transplantați ulterior în Centrul de Boli Digestive și Transplant Hepatic de la Institutul Clinic Fundeni. La reușita acestor operații și-au adus contribuția specialiști din clinici și laboratoare din întregul spital: hepatologi, din Clinica de gastroenterologie, medicină internă și pediatrie, imagiști și radiologi intervenționali din Clinica de radiologie și imagistica medicală, medici de la laborator, anatomopatologi, bacteriologi; în final, cele două echipe, de anestezie și terapie intensivă condusă de prof. dr. Dan Tulbure și cea de chirurgie, condusă de Irinel Popescu.

Tot în anul 2000, în calitate de secretar de stat în Ministerul Sănătății, Irinel Popescu aduce o contribuție esențială la dotarea cu aparatură modernă a spitalului, ca și la promovarea legii care îl transformă în „institut clinic”, recunoscându-i-se astfel numeroasele contribuții nu numai în îngrijirea bolnavilor, dar și în cercetarea medicală. Revenit în clinică după anul 2000, Irinel Popescu dezvoltă transplantul de ficat, introducând aproape toate procedeele cunoscute până în prezent: transplantul cu fragment de ficat la copil (2001) și la adult (2003), transplantul domino (2001), transplantul cu ficat împărțit, transplantul cu ficat dual.

Anul de vârf al activității de transplant hepatic din Institutul Clinic Fundeni a fost anul 2013 cu 122 de operații. În același an Irinel Popescu contribuie la deschiderea programului de transplant hepatic de la Chișinău pentru care primește „Ordinul Republicii”, cea mai înaltă decorație a Republicii Moldova. Începând cu anul următor, 2014, în România încep să se înființeze alte programe de transplant hepatic, tot cu ajutorul echipei de la Fundeni: 2014, Spitalul Sfânta Maria din București, 2016, Spitalul Sfântul Spiridon din Iași, 2020, Spitalul Sanador din București, 2022, Spitalul de Copii Grigore Alexandrescu din București, 2024, Centrul regional de Boli Digestive Cluj-Napoca. În același timp, la Fundeni s-a format o puternică școală de transplant hepatic, căreia Irinel Popescu i-a predat ștafeta și care duce mai departe școala românească în acest domeniu.

În paralel cu activitatea operatorie, Irinel Popescu a contribuit la înființarea asociației

științifice „Romtransplant” în anul 1997 și a Asociației Române de Chirurgie Hepato-bilio-pancreatică și transplant hepatic în anul 2005. Cele două asociații, precum și tratatele de *Chirurgie Hepato-bilio-pancreatică* și *Transplant Hepatic*, ambele coordonate de Irinel Popescu, au constituit suportul științific al chirurgiei de ficat, căi biliare și pancreas, precum și al transplantului de ficat.

Iar atestatul de formare în chirurgia hepato-bilio-pancreatică pe care Irinel Popescu îl coordonează la nivel național contribuie la implementarea subspecialității de chirurgie hepato-bilio-pancreatică în România.

Irinel Popescu a avut și alte contribuții importante în medicina românească, legate de asemenea de Spitalul Fundeni:

- În anul 2008 a introdus primul program național coerent de chirurgie robotică, în care s-au efectuat ulterior peste 1000 de operații pe esofag, stomac, ficat, pancreas, intestin subțire, colon și rect etc. Acest program, în care s-au format și specialiști din alte spitale din București și din țară, a constituit punctul de plecare al chirurgiei robotice care astăzi s-a dezvoltat foarte mult în România, atât în spitalele publice, cât și în cele private.

- În anul 2012 a câștigat prin competiție un proiect european în valoare de aprox. 10 milioane de euro care a avut ca rezultat construirea Centrului de Excelență în Medicina Translațională al Institutului Clinic Fundeni. La baza proiectului s-a aflat Biobanca înființată de Irinel Popescu împreună cu compania privată franceză RnTech în anul 2002. Irinel Popescu a abordat această problemă în mai multe cursuri și conferințe, de menționat conferința organizată de acad. Bogdan Simionescu la Institutul de Chimie „Petru Poni” din Iași. Obiectul principal al cercetărilor în CEMT l-a constituit analiza mutațiilor genice în diferite tipuri de cancer digestive, precum colangiocarcinomul, hepatocarcinomul sau adenocarcinomul de pancreas. O parte din studii au fost coordonate de cercetători de renume de la nivel internațional, precum Dan Duda de la Universitatea Harvard și Bin Ten Teh de la Universitatea din Singapore. Tot în CEMT Irinel Popescu a efectuat cercetări legate de preservarea izocoră a ficatului în afara organismului,

împreună cu echipa prof. Boris Rubinsky de la Universitatea Stanford.

Irinel Popescu a avut o serie de recunoașteri naționale și internaționale legate de activitatea sa.

În plan național:

- președinte al Societății Române de Chirurgie (2006–2008)

- redactor-șef al revistei „Chirurgia” (2004–2014)

- președinte al Asociației „Romtransplant” (1997–2017), în prezent președinte de onoare

- președinte al Asociației Române de Chirurgie Hepato-Bilio-Pancreatică și Transplant Hepatic (ARCHBPTH); 2005–2017, în prezent președinte de onoare.

Irinel Popescu a coordonat două ediții ale *Tratatului de Chirurgie*, lucrare monumentală care continuă edițiile anterioare ale profesorilor Nicolae Hortolomei, Teodor Burghel, Eugeniu Proca și Nicolae Angelescu.

În plan internațional:

- Primul caz din lume de transplant domino pentru hipercolesterolemie familială efectuat în anul 2001 și publicat împreună cu acad. Maya Simionescu în anul 2003 în revista „Transplantation”. Atât donatoarea, cât și primitoarea acestui transplant domino trăiesc și astăzi, într-o stare de sănătate foarte bună.

- I-au fost recunoscute contribuțiile în chirurgia pancreasului, unde a fost printre cei care au contribuit la definirea operației radicale pentru cancerul de cap de pancreas, introducând foarte devreme (anul 2003) abordul posterior și excizia totală a mezopancreeasului și publicând lucrările în reviste, precum „Hepatogastroenterology” și „Langenbeck’s Archives for Surgery”.

- Cercetările genomice efectuate în Centrul de Excelență în Medicina Translațională s-au concretizat în mai multe lucrări publicate în reviste prestigioase. Două dintre acestea au fost publicate în anul 2013 în revista „Nature Genetics”, la una dintre ele Irinel Popescu fiind autor corespondent.

- Este vicepreședinte al International Association for Surgeons, Gastroenterologists and Oncologists și redactor-șef adjunct al revistei acestei asociații „Surgery, Gastroenterology and Oncology”. Deviza asociației este „Medicine for all” și unul dintre scopurile asociației este răspândirea

cunoștințelor medicale în toate colțurile lumii, inclusiv în țările mai puțin dezvoltate.

- Membru de onoare al mai multor asociații științifice internaționale.

- Membru corespondent străin al Academiei Franceze de Chirurgie.

- Membru asociat al Academiei Franceze de Medicină.

- Președinte al European Surgical Association.

- *Honorary Fellow* of the American Surgical Association.

A fost primit în Academia Română în anul 2013. În cei 10 ani de activitate ca membru corespondent a participat la realizarea unor proiecte importante:

- A participat la organizarea simpozionului „Penser l’Europe” din anul 2008 alături de acad. Eugen Simion cu tema „La recherche: est-elle une dimension de l’identite europeene?”. Pe aceeași temă a înregistrat conferința „Cercetarea medicală românească: probleme și soluții”.

- A participat alături de acad. Eugen Simion la coordonarea volumului *Maladia lui Eminescu și maladiile imaginare ale eminescologilor*, Editura FNSA, București, 2015 reeditată în anul 2021.

- A editat, împreună cu istoricul israelian de origine română Lucian Herscovici, volumul *Iuliu Barasch: un iluminist evreu în Țara Românească* (Editura Rao & Editura Academiei, București 2022). Ulterior a fost desemnat de Academia Română să organizeze împreună cu prof. Carol Iancu și prof. Felicia Waldman un simpozion anual intitulat „Iuliu Barasch” dedicat unor personalități evreiești care au contribuit la progresul României.

- A organizat împreună cu acad. Răzvan Theodorescu un simpozion dedicat operei de tinerețe a lui Constantin Brâncuși intitulată „Ecorseu” și realizată sub îndrumarea marelui anatomist și chirurg Dimitrie Gerota. Ulterior, a coordonat volumul *O întâlnire astrală: Dimitrie Gerota–Constantin Brâncuși. Povestea Ecorseului* apărut la Editura Academiei în anul 2023. În prezent Irinel Popescu lucrează împreună cu „Editura Academiei” la versiunea în limba engleză a lucrării, proiectată să apară în anul 2026, când se vor împlini 150 de ani de la nașterea marelui sculptor.

Urmare a realizărilor sale, dar și a activității depuse în mod direct în Academia Română, în

septembrie 2024 a fost primit în rândul membrilor titulari. De curând Irinel Popescu a vorbit despre toate aceste realizări ca și despre marile personalități pe care le-a cunoscut, dintre care cu mulți a colaborat direct de-a lungul întregii activități într-o carte de memorii intitulată *Amintiri din chirurgie*

(Editura Academiei, 2024). Cartea este o frescă a chirurgiei românești din ultimii 50 de ani și conține o bogăție de date care pot fi de folos istoricilor medicinei. Poate că personajul cel mai important al acestei cărți este chiar Spitalul Fundeni, cel căruia i-a fost dedicat acest discurs de recepție.